

GISELA
POU

TOT,
MENYS
LA
PLUJA

TOT, MENYS LA PLUJA

© 2020 Gisela Pou

© Coffee and Milk,
per la imatge de portada

© 9 Grup Editorial SL, per l'edició
Capital Books
c. Mallorca, 314, 1r 2a B • 08037 Barcelona
T. 93 363 08 23
info@capitalbooks.cat
www.capitalbooks.cat

Disseny gràfic: J. Mauricio Restrepo

Primera edició: febrer de 2020

ISBN: 978-84-948532-7-2

DL B 3106-2020

Imprès a Romanyà Valls, SA

Tots els drets reservats.

TOT, MENYS LA PLUJA

GISELA POU

Capital Books

L'amor no és més que el desig furiós
d'alguna cosa que fuig de nosaltres.

MICHEL DE MONTAIGNE

I

Donostia

Abril del 2020

Una cortina d'aigua impedeix veure el paisatge. Camina mirant a terra per evitar posar els peus als bassals. Esquitxos d'aigua li mullen les mitges. Un cel fosc i un mar d'ones embravides es desdibuixen darrere la pluja. El passeig del Kursaal està desert i el repic de les gotes d'aigua esdevé el preludi del retrobament. De sobte, una cridòria de canalla la distreu. Apareixen de cop, venen de la platja, enfundats en vestits de neoprè negres i lluent, descalços i agafats a les taules de surf. Davant d'ella, mitja dotzena de nens caminen fent saltirons. Alegres, riuen i s'empenten amb aquella energia que envegen els adults. A poc a poc, s'allunyen fins a convertir-se en figures distants. Són un quadre: fons gris amb siluetes negres. El paviment del passeig és un immens bassal; les gotes hi reboten i dibuixen ones minúscules. Un cop de vent fa girar les barnilles del paraigua; la humitat traspasa la pell de les sabates i l'aigua li acarona les puntes dels dits dels peus. Arriba al Kursaal i es queda uns minuts arrecerada a l'entrada del centre. Encara és a temps de fer-se enrere. Encara pot tornar a l'hotel, mirar una estona la tele, dormir plàcidament i relaxar-se. La Joana es pregunta si és prudent acudir a la cita.

* * *

Tres setmanes enrere, els de l'editorial li havien fet arribar l'itinerari dels diferents centres on havia d'anar. Una setmana sencera visitant instituts i escoles de secundària per promocionar la seva última novel·la. Una setmana parlant amb adolescents que la mirarien com si fos algú especial. Una setmana, un parèntesi en la monotonia d'una vida massa endreçada i un xic avorrida. Una finestra oberta que l'ajuda a oblidar el que li ve al damunt. És el tercer any que puja al nord. Els dos anteriors havia passat de llarg de Donostia, i, tot i que havia pensat de posar-se en contacte amb ell, la por d'esmicolar el record l'havia aturat. El paper amb l'itinerari va quedar damunt la taula del despatx. Havia subratllat amb retolador taronja el dia que feia nit a la ciutat i un interrogant enorme s'inflava damunt la data, a punt d'esclatar. La temptació d'escriure-li ballava davant dels seus ulls com una volva de neu que es deixa bressolar pel vent. Què hi perdia? El tornaria a veure, parlarien del passat, de la vida, dels fills, de la feina. I, després d'una vetllada agradable, s'acomiadarien com dos vells amics. Què hi perdia?, es repetia, però llavors la por a perdre el que havia conservat durant tants anys l'aturava. No es va decidir a fer el pas fins que una matinada, mentre reescribia el darrer capítol de la novel·la que havia estat rebutjada per dues editorials amb la companyia del piano de Bill Evans, una imprevisible alenada de nostàlgia la va empènyer. Una mà invisible va obligar-la a prémer les tecles, com si fossin les tecles del piano, com si escriure fos compondre una melodia. Un missatge curt i impersonal: «Seré a Donostia el pròxim nou d'abril... Si et va bé, podem fer un cafè». Va evitar un «tinc ganes de veure't»; fins i tot «un petó» o «una abraçada» de comiat. Paraules eixutes com un bacallà assecat al sol. Dues frases sense sang picaven a la porta. Només una invitació al retrobament, gairebé tres dècades després d'aquells dies a Iruña. A vegades, quan la vida li resultava insuficient, quan la ficció s'havia apoderat del seu dia a dia, tancava els ulls i tornava a estar asseguda damunt la taula d'una

cuina, d'un pis, d'un carrer, d'una ciutat que no era la seva. El so de les paraules de l'Unai Etxebarria voleiaven per l'estança i lliscaven pel sostre com si fossin passos de ball. Coneixe'l havia estat el flotador que l'havia ajudat a no ofegar-se; les seves carícies li havien regalat la vida, la seva abraçada, l'impuls necessari per poder renéixer. Però tot això ell no ho sabia.

Tot just havia acabat d'enviar el missatge que ja se'n penedia. Probablement, l'home que havia conegut no tenia res a veure amb l'Unai d'ara; probablement el poeta s'havia esvaït a través dels temps i el secret només era el seu secret. Durant anys havien intercanviat una correspondència que s'havia anat esllanguint, i ja en feia més de quinze que no en sabia res; o gairebé res, perquè de tant en tant la curiositat havia fet que busqués el seu nom a la xarxa i tafanegés què n'havia estat de la seva vida. El poeta havia esdevingut guionista i de guionista havia fet un salt a la producció. L'Unai que ella havia estimat, l'amic de records i pectons, el noi que vivia en un pis de la capital, lluny del seu nord, existia? Dos dies més tard encara no havia obtingut resposta. El tercer dia va arribar una única frase: «Si tens temps, podem sopar», i al costat un número de mòbil. Encara podia fer-se enrere. No respondre. Passar per la ciutat sense veure'l.

Quan la Joana va arribar a Donostia, mentre el taxi travessava l'Urumea, va enviar-li un whatsapp per proposar-li de veure's al vespre. Ell va respondre que a partir de les vuit estaria lliure i que es podien trobar al Ni Neu, el bar del restaurant del Kursaal. El taxi recorria uns carrers que ella desconeixia, i la veu de l'Unai, densa, clara, plena de matisos, una veu que parlava un idioma que no comprenia, sortia de darrere els arbres i caminava al costat de la pluja.

Va arribar a l'hotel, senzill però prou agradable. L'habitació era exageradament àmplia: un rectangle amb dos panys de paret ocupats per finestres amb cortines blanques que arribaven a terra. Dos llits de costat que simulaven ser-ne un de sol i un la-

vabo esquistit que no es corresponia amb les dimensions de l'habitació. Va deixar la maleta oberta damunt el llit i va triar la roba que es posaria. Tot i la pluja, va decidir posar-se faldilles, i en lloc de les botes de taló ample amb què caminava tan còmodament va optar per les sabates de pell girada que, a darrer moment, havia encabint dins la maleta. Tot i que era el mes d'abril, la humitat i el fred feien tornar l'hivern. Des de la finestra es veia el carrer; passava un gos, passava una noia, passava una bicicleta, passava la vida, massa de pressa, i la vida estava a punt d'esborrar-se i necessitava reviure-la, tastar-la un cop més i, potser, fixar-la de la millor manera que sabia.

Va demanar un plànol a la noia de recepció, que li va oferir una explicació detallada de tot el que podia visitar. La Joana va callar que la ciutat no li interessava, que era a Donostia per recuperar un trosset de passat.

—Visitar la Conxa, faci bon o mal temps, sempre és agradable —va suggerir la noia—. És clar que potser és millor que hi vagi demà. Diuen que demà farà sol.

—Sí, és clar —va replicar ella sense aclarir que l'endemà tenia altra feina. Va plegar el plànol ple d'indicacions i va posar-se'l a la butxaca. Va acomiadar-se amb un somriure que li va fer aparèixer mil arrugues al voltant dels ulls. Es va allisar els cabells que feia dos anys que s'havia deixat de tenyir i va preguntar-se si l'Unai la reconeixeria. S'havia pintat els ulls amb una ratlla negra damunt la parpella, havia fet desaparèixer les taques fosques del rostre sota una capa de maquillatge i s'havia perfilat les celles que, d'un temps ençà, havien deixat de ser poblades i espesses per esdevenir un enfilall de pèls ridículs. Però abans de sortir de l'habitació s'havia mirat al mirall de cos sencer i havia hagut d'admetre que, tot i l'edat, encara era una dona atractiva.

* * *

I ara la Joana camina en direcció al Kursaal. De tant en tant tanca els ulls i deixa que les notes del piano l'acompanyin; amb la música se sent menys sola, i la por del desastre minva. A cada pas es pregunta si no és un error tornar-lo a veure. A cada pas dubta si no seria millor fer mitja volta i tornar enrere.

La porta per entrar al Ni Neu és just a l'altra banda de l'edifici. Un cancell de vidre separa el fora del dins. Posa la mà plana damunt la porta i empeny. A dins, la temperatura és agradable. Hi ha poca gent. Dos homes a la barra i una parella jove asseguda en una de les taules. La Joana tria la taula del fons, deixa el paraigua a terra i es disposa a esperar. Ell no hi és. Encara no hi és.

Iruña

Novembre del 1991

A la Joana ni tan sols li ha passat pel cap que un dia llunyà, molt llunyà, tindrà vint-i-nou anys més dels que té ara i mirarà enrere per retrobar la noia que va ser. Trena llarga des de la coroneta fins arran d'espatlla, celles gruixudes, llavis prims, ulls inquietes, mirada de felí. No és especialment bonica, però té un somriure franc i li brillen els ulls de tant com li agrada viure. Vol menjar-se el món i obre la boca per fer les primeres queixalades, les que deixaran una petja que l'acompanyarà al llarg de la vida.

El vol és plàcid. Els núvols juguen amb el vent i dibuixen fantasmes sense nom. La ferum de tabac ho empudega tot i la xerrera dels passatgers es converteix en un guirigall. Cinturons cordats, cigarrets apagats i, tot de sobte, unes quantes batzegades i apareix un silenci estantís. La por s'escola per les escletxes de la tarda, els ulls es tanquen. El cop sec de les rodes xocant contra el terra anuncia que l'avió acaba d'aterrar. Cago'm l'hòstia consagrada! Això se'n va pel pedregar!, exclama l'home que té al costat amb veu enrogallada i galtes enceses mentre es passa el dit índex d'una banda a l'altra del coll; però la roba no s'esllena i el nus de la corbata es queda al seu lloc. Ella respira alleugerida. Per fi han arribat.

La Joana Badia és una més dels participants de la Trobada de Joves Creadors a la capital navarresa, una trobada de poetes, narradors i assagistes de les diferents llengües minoritàries de l'estat.

Mesos enrere, des de l'organització li van proposar que fes una breu intervenció sobre l'estructuració del relat. Amb cinc minuts n'hi ha prou, va dir la secretària de l'associació a correu, com si tingués feina i l'empenyés a acceptar. I ella va dir que sí, que ho faria, més per compromís que per ganes. Va passar-se dies i nits buscant informació, contrastant arguments i elaborant un document sòlid. Que tingui cara i ulls, que digui alguna cosa diferent, es repetia amb l'afany de construir una veu pròpia. En van sortir un parell de pàgines on debatia sobre si el relat ha de ser vehicle de l'escriptura o l'escriptura vehicle del relat. No eren cap meravella, però el discurs tenia cap i peus i n'estava satisfeta; podia ser millor, és clar, tot pot ser sempre millor. Per assegurar-se que els nervis no la traïssin a l'hora de parlar, va agafar un pot de les pastilles que el Bernat es prenia quan intuïa que s'apropava una nit d'insomni. Em relaxen, deia, i se n'empassava un parell, sense aigua.

Tot plegat havia anat massa de pressa. Havia redactat la seva primera novel·la durant els mesos d'un estiu ple d'imprevistos, un estiu sense viatges i amb flaire de derrota. Intentava aturar el temps amb la voluntat de capgirar-lo, però no se'n va sortir: el temps no es doblega, és una línia recta que t'obliga a mirar endavant. Van aparèixer unes quantes crítiques favorables acompanyades de fotografies a la premsa i, sense voler-ho, ella, la Joana Badia, vint-i-nou anys acabats de fer, amb vel·leïtats literàries, es va convertir en una més de la fornada de joves escriptors del país. Se sentia una petita farsant, però interpretava el paper de jove promesa. Sabia que la novel·la no era res més que un text embastat. Robava estils, imitava genialitats maldestrament i no anava més enllà d'un exercici amb voluntat literària. Però la sort, o la casualitat, o el que fos, havia fet que la novel·la veiés la llum i aquelles pàgines que mai no havien tingut títol es van convertir en *Sense títol*.

* * *

Va, nois! Som-hi! Una fotografia de grup!, crida algú, i ella segueix com un xai que busca el caliu del ramat. Tots s'apleguen al peu de l'avió per immortalitzar el moment. Els joves autors s'inflen com paons fent discursos plens de cites i no s'adonen que empastifar la bellesa de les frases senzilles els allunya del món. Tanta vanitat l'embafa, però es contradiu, perquè té enveja de les seves llengües afuades. Ella no té tantes lectures a les espatlles, encara no, i no guarda cap plec de cites a la butxaca, no n'hi tindrà mai cap. Els deixa fer i els observa, discreta; no parla, no pot dir a ningú que en lloc de lectures té la vida i que just al centre hi ha un secret que la corseca, un secret que se li clava entre la pell i l'ungla, un secret que fa que el bes de vellut es torni agre i se li podreixi a dintre. Força un somriure —a les fotos s'hi ha de posar la millor cara! Un cop de vent fa que un ble de cabells li tapi els ulls. El clic de la càmera es dispara just quan ella es posa una mà davant de la cara. Atzar o metàfora, tant se val.

La cinta gira, solitària. Tothom ja té l'equipatge. La Joana mira el forat que ja no escup res i renega com l'home de galtes vermelles: Cago'm l'hòstia reconsagrada! Una altra vegada no, sisplau! Ho diu baixet. S'arronsa d'espatlles. Un altre cop no! Però sí, ha tornat a passar. En tres anys ha agafat nou avions i cinc vegades la maleta no ha arribat amb ella. S'ha de tenir mala sort! Omple els papers al taulell de reclamacions i li diuen que el més probable és que el seu equipatge voli cap a Bilbao. Arrufa el nas, però no replica. Amb una mica de sort, demà al matí, potser a la tarda, li faran arribar a l'hotel. Maleeix. Odia cridar l'atenció i s'ha convertit en el centre del grup. Ara tots saben que la Joana és la noia de la maleta perduda.

* * *

«Sense maleta, s'esborra l'ànima», escriu en un tros de paper. Per tranquil·litzar-se, va al lavabo i es mulla la cara. Les gotes d'aigua

gelada li regalimen pel rostre; esbossa un somriure de resignació. No hi ha res a fer: haurà de passar sense roba, sense llibres, i, el més fumut, sense la xerrada que tant li ha costat d'escriure.

Maleït siga el moment que vaig decidir no posar els papers a la bossa! De bon grat es bufetejaria per haver estat tan estúpida. L'endemà li toca parlar a primera hora, i la maleta no haurà arribat. Al mil nou-cents noranta-u no hi ha mòbils, ni portàtils, ni correus electrònics; l'única possibilitat és trucar a la Tina i demanar-li que li envii els papers per fax. Però s'ho repensa: no li ve de gust que ella li remeni l'ordinador. La Tina, tot i que és bona amiga, és xafardera de mena, i no vol que fiqui el nas en les seves coses. El Bernat també en té una primera versió, però no li vol demanar. A ell no. Li va deixar llegir per saber què en pensava i li va suggerir alguns canvis. Després, una cosa va portar a l'altra i va tornar la discussió. Parlessin del que parlessin, sempre acabaven al mateix lloc. Era al vespre, els ratpenats volaven amunt i avall i per la finestra del celobert arribava la melodia d'una cançó per abraçar-se i ballar lentament, però ells no l'escoltaven.

—No en vull parlar, ja ho saps! —va exclamar el Bernat.

—Digue-li al Xavi, només a ell! —va implorar la Joana.

El Bernat va obsequiar-la amb una de les seves mirades de pedra. Orgullós, s'alçava com un heroi malferit que nega la derrota. Ella callava. Sabia que insistir era picar ferro fred i estava esgotada de tant suplicar. Aquell secret era com una serp que se li entortolligava al voltant del coll; cada dia estrenyia amb més força i l'ofec la feia presonera.

—Soc jo que decideixo què he de fer —va mussitar ell. El to era suau, però cada paraula era contundent com un cop de puny a l'estómac. Ella serrava les dents; feia mal i aguantava, però el puny no s'aturava. Seguia i seguia. El dolor era una fura que se li menjava les entranyes. Un rosec imparable la buidava per dins. Volia cridar, però s'empassava les paraules. Volia maleir, però callava i es gratava la pell fins a fer-se sang.

–Me n’he d’anar. Tinc classe –va dir el Bernat, aixecant-se. El Rufus, el gat, li va anar al darrere com una criatura aviciada.

Durant una setmana, ella li va trucar i li va deixar missatges al contestador: «Tinc ganes de veure’t». No hi va haver resposta. Més tard va afegir: «Puc baixar aquesta tarda. Hi seràs?». I ell no va respondre. No es va donar per vençuda i, abans d’anar a l’aeroport, va passar pel pis. Tenia clau, però es va estimar més trucar. Va obrir la Clarissa, l’alemanya amb qui el Bernat compartia casa, una noia alta com un sant Pau, d’espatlles amples i mans grosses.

–Bernat habitació pintarà –va dir sense gaire encert. La Clarissa parlava sense possessius, s’empassava els articles i es feia un embolic a l’hora de conjuguar els verbs, però tots l’entenien.

El Bernat era a la sala que servia de dormitori, estudi i despatx. Un espai ordenat i pulcre amb desenes de quadres recolzats a la paret on tot feia olor de pintura a l’oli, aquarel·la i trementina. Tens nas de gos, li deia la mare quan ella tancava els ulls i olorava. Des de ben petita, la Joana era capaç d’endevinar les persones que havien estat a casa pel rastre que deixaven. L’olor agra del veí, l’olor de violetes de l’àvia, l’olor de sucre de la fornera, l’olor de cafè i tabac del pare, l’olor de betum del capellà. De més gran va associar les olors a les emocions, i li resultava fàcil distingir la flaire del dolor i la de la culpa, la de la felicitat i la de l’alegria. Quan la Joana va entrar, la va rebre una fortor de sofre barrejada amb aire de tardor i va endevinar que no seria fàcil reconciliar-se.

–Me’n vaig d’aquí una hora. Si l’avió cau, te’n penediràs de no haver fet les paus! –va exclamar plantada al seu davant.

El Rufus, el gat persa de color vainilla, es refregava entre les cames de la Joana i s’estarrufava com un paó pidolant una carícia.

–No siguis melodramàtica, Joana –va dir el Bernat sense mirar-la i sense moure’s de la cadira de davant del quadre.

–Encara estàs enfadat.

–Ho estàs tu? –i va girar-se cap a ella. El pinzell va quedar damunt la paleta i el color verd va barrejar-se amb una gota de vermell. El gat va fer un salt i va enfilar-se sobre la taula.

–No vull marxar estant de morros –va dir ella. Va fer un parell de passes endavant, li va posar una mà a l'espatlla i va prémer amb força.

–Doncs no hi estiguem –va replicar ell, i van fer-se un petó fred que contenia tot allò que no gosaven dir-se.

El Bernat era incapaç de pair les ànsies de viure que mostrava la Joana, i ella va escapar-se de la mirada engelosida del noi.

* * *

L'hotel és al centre de la ciutat, a prop de la catedral i l'ajuntament. El temps no s'atura, prou que ho sap. L'endemà a primera hora ha de parlar cinc minuts i els fulls amb la xerrada volen barrejats amb calces, sostenidors, mitjons, jerséis, bruses i pasta de dents. No serveix de res lamentar-se, el temps corre i el text s'ha d'escriure. S'hi posa. Es concentra. Intenta fer memòria. Una hora i mitja més tard té tres fulls escrits a mà, amb boli verd i lletra grossa; hi ha frases ratllades i d'altres escrites al marge. Pensa que el text no acaba de ser rodó, i maleeix la seva mala sort. Renega amb l'esperança de fer fora la ràbia. Llegeix el que ha escrit en veu alta i s'adona que l'inici és massa abrupte i que cal afegir alguna anècdota al mig per captar l'atenció. Però ara està cansada, i a més, a les vuit en punt, hi ha l'acte de benvinguda.

Quan arriba a la sala totes les cadires estan ocupades i es queda a peu dret, al costat de la porta. Intenta concentrar-se en el discurs que fa un home d'ulls d'òliba, calba incipient i orelles baixes. Més que d'intel·lectual, té aspecte de venedor de neveres, i se l'imagina intentant convèncer el públic de les prestacions d'una nevera d'última generació. S'empassa la rialla i observa el

mig centenar de persones amb qui conviurà els pròxims tres dies. Repassa perfils i, de forma inevitable, de cada rostre en sorgeix un argument. Cada persona és un misteri, i ella s'inventa el fil d'un relat que mai no escriurà. D'aquesta manera, anant d'un rostre al següent, arriba fins on seu ell. Amb les cames creuades, el cap lleugerament inclinat i el gest atent, sosté les ulleres amb una mà i amb la punta de la barnilla s'acaricia el llavi. Poeta, segur, i el veu destriant paraules i escrivint versos amb la mirada. La Joana s'hi atura una bona estona, incapaç de passar al següent; aquell noi de nas afuat, coll llarg, cabells foscos i pestanyes denses ha fet aparèixer un sentiment d'exaltació; de la mateixa manera que la contemplació d'un quadre o el so d'una melodia trasbalsen. Aquell desconegut li fa néixer una estranya inquietud. Intenta esquivar una emoció que no comprèn i s'afanya a mirar el conferenciant, que calla un instant per beure un glop d'aigua. Torna a girar-se cap a ell, i ell també ho fa; durant un instant les mirades es creuen.

Després de l'acte, el xerroteig de les converses que s'encavalquen va pujant a poc a poc de to, i la Joana queda atrapada enmig de la importància de l'estil per damunt del relat, mentre, en un altre grup que hi ha a uns quants metres d'ella, ell escolta la poetessa lleidatana que gesticula, seductora. Entremig d'un munt de caps i espatlles que s'interposen entre l'una i l'altre, troba un petit forat per on pot entrellucar-lo i, mentre fingeix interès per unes paraules que no escolta, observa aquell desconegut que vol conèixer. De sobte, algú anuncia que és l'hora de sopar i les converses es desfan.

Durant l'àpat, el vi desferma llengües i entre altres coses es parla de la maleta perduda. El traductor que la Joana té al costat, un noi de cap gros i ulls de rata, la tracta amb una confiança que voreja la insolència i deixa anar, estúpid:

—Aquest vespre hauràs de dormir a pèl.

—Hi dormo cada dia —replica ella, tallant.

—Ben fet, així tindrem menys feina —li diu a cau d'orella, embafador.

La Joana, farta d'aguantar un individu que deixava anar aledrades d'all, fingeix una urgència que no té i surt de la sala.

Mentre va cap al lavabo, just a l'altra punta de la recepció, el veu. Refà el camí per obligar-se a passar davant d'ell. S'atura i, tot i que sap la resposta, pregunta a l'home de la recepció si han portat la seva maleta. El poeta li queda d'esquena. Vol sentir-li la veu i saber qui és. Pot notar la mirada amb què li ressegueix la trena i s'atura al clatell. L'home de la recepció respon que no s'amoïni, que tan bon punt arribi la maleta l'hi dirà. I ella es gira i s'adona que ell la mira.

—Llavors tu ets la noia de la maleta! —diu inclinant lleugerament el cap.

—I tu segur que ets poeta —replica ella, i es deixa agombolar per una fragància de tabac i canyella.

Ell somriu i els ulls li parlen.